

Predsednica Republike Slovenije

NATAŠA PIRC MUSAR

Govor predsednice republike Nataše Pirc Musar na slovesnosti ob državnem prazniku dnevu priključitve Primorske k matični domovini

Ilirska Bistrica, 14. september 2025

Velja govorjena beseda

Spoštovana predsednica Državnega zbora Republike Slovenije Urška Klakočar Zupančič,
spoštovani prvi predsednik Republike Slovenije Milan Kučan,
spoštovani ministri Vlade Republike Slovenije,
spoštovane poslanke in poslanci Državnega zbora Republike Slovenije,
spoštovani župan občine Ilirska Bistrica Gregor Kovačič,
spoštovani predstavniki veteranskih organizacij,
spoštovani Slovenke in Slovenci, državljanke in državljani, prebivalke in prebivalci,
predvsem pa drage Primorke in dragi Primorci.

V zgodovini so nas številni rodoljubi, narodni buditelji in umetniki z besedami in dejanji opominjali, da je narod brez svobode kot ptica brez peruti. Na predvečer državnega praznika, je prav, da se veseli in praznuje celotni slovenski narod. Mineva skoraj 80 let, odkar se je začela celiti globoka zgodovinska rana. Po nepredstavljenem trpljenju in krivicah je Primorska ponovno zadihala v objemu matične domovine. To moramo s hvaležnostjo in ponosom slaviti kot enega najpomembnejših dejanj v slovenski zgodovini. Rodilo se je iz spontanega upora proti zatiranju našega naroda in se nadaljevalo v skupnem narodnoosvobodilnem boju proti fašizmu in nacizmu.

Primorke in Primorci ste v prejšnjem stoletju več kot dvajset let trpeli načrtni fašistični teror in raznarodovalno politiko. Fašistični režim je s premišljenimi ukrepi vodil organizirane in sistematične aktivnosti za popolni izbris slovenstva. Svojih namer in ciljev, zatreti delovanje slovenske narodne skupnosti, ni skrival – v tem so bili bliskoviti, siloviti in jasni. Njihove odločitve, in o tem ni zgodovinskega dvoma, so bile plod sovraštva in pritajene bojazni do razvoja in ustvarjalnosti slovenskega človeka, njegove podjetnosti in ekonomske neodvisnosti ter pripadnosti in iskrene ljubezni do lastnega jezika in kulture.

Fašistično divjanje je z razlaščanjem, napadi, požigi in ukinjanjem pravic nasilno poseglo v vse družbene pore slovenske narodne skupnosti – v šole in vrtce, časopise in tisk, gospodarske

zadruga, društva, politične stranke, hranilnice in posojilnice. S spreminjanjem poimenovanj krajev in osebnih imen so fašisti prikrejevali tudi našo takratno narodno in socialno podobo. Slovenska narodna skupnost je kot politični subjekt prenehala obstajati. Bila je brez glasu in zaščite, prepuščena na milost in nemilost takratnih oblasti.

Spoštovane in spoštovani.

Zgodovina nas uči, da sila vedno rodi silo in da nasilje rodi upor. Primorke in Primorci se niste upognili, niste klonili, ampak ste dvignili pesti ter odločno in pogumno vstali. Dokazali ste, da lahko Slovenci z narodno zavestjo, pripadnostjo, solidarnostjo, povezanostjo in vero v pravičnost najdemo pot tudi iz najgloblje teme. Biti moramo neizmerno ponosni in hvaležni, da sta čvrstost in iznajdljivost slovenskega človeka prav v najtežjih časih brezmejni in nepremagljivi. Takšni so bili narodni buditelji, Maistrovi borci, borbaši, tigrovci, partizani, osamosvojitelji in vsi narodno zavedni ljudje.

V časih, ko so nam hoteli vzeti jezik, smo ga ohranjali v pesmih in zgodbah. Ko so nam zapirali šole, smo jih odpirali doma. Ko so nam prepovedali knjige, smo jih brali ob svečah in tihotapili čez mejo. Ko so nam skušali vzeti glas, smo kričali in ga v srcih prenašali na mlade generacije. Zato kot takrat tudi danes nasprotujemo nepravičnim posegom v pravice narodov in manjšin. Enakopravnost, spoštovanje človekovih pravic, svoboda in zaščita narodnostnih pravic niso le temelji dobrih meddržavnih odnosov, temveč je takšna drža tudi edini pravi motor pravične in napredne civilizacije. Gre za občutljivo področje, ki zahteva posebno pozornost, razumevanje ter politično in državniško modrost, usmerjeno v krepitev vrednot miru, sožitja in razumevanja med narodi.

Poudarjam, da je v 21. stoletju nedopustno, da bi bila katerakoli narodna skupnost prepuščena samovoljnemu odločanju večine. Karkoli drugega nas kot človeštvo vrača v preteklost, v čase demagogije, nacionalizmov, ozkih interesov in nespoštovanja človeškega dostojanstva. Žal pa nas preteklost in sedanjost vedno znova opozarjata, da sta človeška krutost in nasilje neizčrpna in da se vedno znova vračata v novih oblikah. Lakota v Gazi je pretresljiv opomin, kako hitro človeštvo zdrsne v brezno trpljenja, brezbriznosti, nemoči in teptanja dostojanstva.

Kam smo zašli, da otroci plačujejo najvišjo ceno? V svetu, kjer odrasli ustvarjajo spore, vojne in krivice, so nedolžni otroci največja žrtev. Kjer bi moralo biti varno otroštvo, kjer bi morale rasti sanje in radost, vladajo lakota, trpljenje in strah. Svet, ki dovoljuje trpljenje otrok, je svet, ki je zašel s poti sočutja, pravičnosti in človečnosti. Otroci v Gazi ne potrebujejo naših besed, temveč našo človečnost. Vsaka njihova solza naj nas opomni, da mir ni izbira, ampak dolžnost. In mir se začne tam, kjer se neha trpljenje otrok.

Spoštovane in spoštovani.

Slovenci smo kljub težkim preizkušnjam in poskusom asimilacije ohranili narodno samobitnost in identiteto ter z žrtvami pridobili državnost. To ne bi bilo mogoče brez poguma in upora proti krivicam ter brez neomajne vere v svobodo. Primorke in Primorci ste nam s svojim zgledom kot prvi protifašistični borci v Evropi pokazali, da takrat, ko se združijo volja, solidarnost, srce in pogum, postanemo več kot posamezniki – postanemo skupnost. Te vrednote so nas v narodnoosvobodilnem boju vodile v svobodo ter veličastno zmago nad fašizmom in

nacizmom. To so bile želje in sen vseh, ki so za domovino žrtvovali svoja življenja. Dolgujemo jim večno hvaležnost, globok poklon in spoštljiv spomin, predvsem pa odgovornost za odprt, strpen, miroljuben, dobronameren ter iskren dialog o bistvenih vprašanjih razvoja in prihodnosti slovenske družbe in sveta.

Drage Slovenke in Slovenci, prebivalke in prebivalci, državljanke in državljani.

Kljub razlikam, ki nas bogatijo, bodimo složni. Imejmo se radi, pomagajmo si, zavedajmo se neprecenljivosti samostojne in neodvisne države ter pomena iskrenih medsebojnih vezi, sočutja in enotnosti. Le tako bomo lahko odločno reševali izzive jutrišnjega dne ter z zgledom in ustvarjalno močjo delovali za skupno dobro ter boljšo prihodnost naših otrok. Takšne prihodnosti si z vsem srcem želim za naše otroke in za vse otroke sveta. Prihodnosti, kjer bodo lahko tako kot Primorska vsi narodi tega sveta z dvignjeno glavo in s sočutjem v srcu korakali v novo življenje in v nov čas.

Srečno Primorska, srečno Slovenija.